

Реферат на тему: "Модернізм, імпресіонізм, символізм"

Тематично-літературні

Реферат на тему:

Модернізм, імпресіонізм, символізм

Модернізм

Слово "модернізм" (від франц. *moderne* — новітній, сучасний) — це не лише термін, що позначає певний напрям у художній літературі. У загальному культурному контексті воно набуло сили стрижневого поняття, що фіксує докорінні зміни у мистецтві, філософії, і ширше — у світорозумінні людини ХХст.

Англійська письменниця-модерністка В. Вулф напівжартівливо датувала виникнення модерністського мистецтва груднем 1910 р., оскільки саме тоді, за її словами, змінилася людська природа. Звісно, не слід розуміти її твердження буквально, адже процес модерністського оновлення, що відбувався у царині гуманітарної культури, навряд чи міг з'явитися якогось конкретного місяця чи навіть року.

А втім, дослухатися до зауваження В. Вулф все ж таки варто. Цілком слушно вона вказала на зв'язок між новим напрямом у мистецтві ХХст. та змінами "людської природи", тобто змінами у сприйнятті та розумінні дійсності, у системі ціннісних пріоритетів, і, зрештою, у художньому мисленні.

Тема зрушень в естетиці початку ХХ ст. була настільки нагальною, що проникала навіть на сторінки художніх творів. Так, у романі "У пошуках утраченого часу", що належить одному з корифеїв модерністської літератури М. Прусту, ми знаходимо характерні міркування з цього приводу. Оригінальний маляр чи оригінальний письменник, говориться у творі, "діють мов ті окулісти. Лікування їхнім малярством, їхньою прозою не завжди приємне пацієнтам. По завершенні курсу лікар наказує нам: "Тепер дивіться". І ось світ (створений не раз, а щоразу перетворюваний новим оригінальним митцем) постає перед нами зовсім інакшим і водночас цілком ясным... Такий ото він, новий, свіжостворений і недовивчений Усесвіт. Він проіснує до наступного геологічного зсуву, що його викличе новий оригінальний маляр чи новий оригінальний письменник".

Мала рацію В. Вулф і коли виділяла як "час модернізму" саме 10-і роки ХХ ст. Адже у цей період вступили у пору творчої зрілості такі знакові письменники та поети, як М. Пруст, Дж. Джойс, Ф. Кафка, Т.С. Еліот, Р.М. Рільке та інші. Новий етап у розвитку західного модернізму розпочався у 20-і роки, коли були завершені та надруковані центральні твори зазначених майстрів слова. Наймовірно плідним був, зокрема, 1922 р.

Він ввійшов до історії західної літератури, як рік народження ряду модерністських шедеврів — романів "Улісс" Дж. Джойса та "В пошуках утраченого часу" М. Пруста, поеми "Спустошена земля" Т.С. Еліота та циклу "Дуїнянські елегії" Р.М. Рільке.

Естетичні витoki модернізму сягають ще доби декадансу, коли в універсальних художніх системах романтизму та реалізму зародилися нові напрями та течії: від критичного реалізму відбрунькувалися натуралізм та імпресіонізм, а від романтизму — неоромантизм та символізм. На початку ж XX ст. ці напрями та течії, що вже вичерпали свій духовно-естетичний потенціал, були синтезовані модернізмом на новій основі. Внаслідок такого синтезу визначилась одна з найхарактерніших рис модерністської літератури — принцип поєднання елементів життєподібного зображення (натуралістичних та імпресіоністичних) з елементами умовними, символічними.

Модернізм (франц. Modernisme, від moderne — новітній, сучасний) — основний напрям буржуазного мистецтва доби імперіалізму, що характеризується розривом з ідейними і художніми принципами класичного мистецтва.

Художники-модерністи Е. Кірхнер, Д. Енсор, Е. Шунк, Е. Нольде, В.Кандінський, П. Клеє, О. Кокошка, частково Ж. Брак, Ф. Пікабія, К. Малевич та ін. проповідували, в різних модифікаціях, інтуїтивізм та автоматизм у творчому процесі, використання фізичних властивостей геометричних фігур і кольору в формі, відмови від ілюзії простору, деформацію предметів у зображенні, символізм і суб'єктивізм у змісті.

В українській літературі під прапором модернізму на початку 20 ст. виступали М. Вороний, В.Пачовський.

Імпресіонізм (франц. Impressionisme від impression — враження) — напрям у мистецтві останньої третини 19 початку 20 ст. Найповніше виявився імпресіонізм у французькому живописі. Мав поширення також у скульптурі, літературі, музиці, театрі. Імпресіонізм склався у Франції в 60-х рр. 19 ст., досяг розквіту в 70-80-х рр. і незабаром розпався як цілісна система. Вперше імпресіоністи експонували свої твори на виставці 1874 в Парижі. Учасниками були К. Мане (картина "Враження. Схід сонця" — "Impression. Soleil levant", — 1872, Музей Мармоттан, Париж), О. Ренуар, К. Піссарро, Е. Дега, А. Сіслей, Б.Морізо, Е.Мане, який був зв'язаний з імпресіоністами в 70-80-х рр. Спираючись на досягнення реалістичного демократичного мистецтва, імпресіоністи продовжували боротьбу проти ідеалістичного, рутинного, епігонського академізму й салонного мистецтва, виступали за відтворення краси навколишнього світу, повсякденного життя. Вони вважали, що художник повинен зображувати навколишнє так, як він його споглядає і відчуває. Звідси — розширення мотивів у мистецтві імпресіоністів, пошуки нових художніх засобів, найповніша передача зорових вражень. І. властиве життєстверджуюче захоплення чуттєвою красою світу (О. Ренуар, "Бал у Мулен де ла Галетт", 1876, Лувр; К. Моне, "Бульвар Капуцинок", 1873; Е. Дега, "Танцівниця у фотографа", всі — Музей образотворчих мист. ім. О.С. Пушкіна у Москві; Е.Мане, "Скачки в Булонському лісі", 1872,— зб. Уїтні, Нью-Йорк) тощо. Однак імпресіонізм втратив властиві попередньому етапу реалізму узагальненість імпресіонізму соціальну загостреність, інтерес до драматизму історичної дійсності, складного духовного світу людини. Тільки пізніше в імпресіонізмі виникли більш складні образи (Е.Дега, Е. Мане). На імпресіонізм вплинули японська гравюра і

фотографія. В імпресіонізмі особливе місце займає близька людині природа. На традиціях Д. Констебла, художників барбізонської школи, зокрема К. Коро, імпресіоністи розробили закінчену систему пленеру. Вони працювали на натурі, в їх творчості зблизилися поняття етюду і картини. Імпресіоністи тонко передавали перехідні стани природи, гру сонячного світла. Живописна манера стала вільнішою, складні тони розкладали на чисті кольори, які наносилися на полотно короткими взаємо проникаючими мазками, що створювало багатство валерів, гру рефлексів. В скульптурі імпресіонізм виявився в мінливій живописності форми, навмисно недбалому ліпленні (у Франції — О. Роден, в Італії — М. Россо, в Росії — П. Трубецької, Г. Голубкіна). Під впливом І. працювали художники: в Англії — Д.-М.-Н. Уїстлер, у Німеччині — М. Ліберман, Л. Корінт, М. Слефогт, у Швеції — А. Цорн, у Росії — К. Коровін, І. Грабар, на Україні — О. Мурашко, М. Бурачек. В літературі імпресіонізм виявився по-різному: в творчості таких письменників, як брати Е. і Ж. Гонкур у Франції, П. Альтенберг і А. Шніцлер у Австрії, він зближався з натуралізмом. У А. Гольца та Г. Гауптмана в Німеччині, О. Уайльда в Англії імпресіонізм переплітався з символізмом. Така нечіткість в літературі не дає змоги говорити про нього як про оформлений творчий напрям. Основну увагу імпресіоністи приділяли відтворенню змін у настрої, фіксуванню хвилинних вражень, не завжди вникаючи в суть явищ і їхню соціальну зумовленість. Крайні вияви імпресіонізму призводили до руйнування художнього образу, на що вказували Г. Плеханов, І. Франко. Окремі елементи поетики імпресіонізму використовували на реалістичній основі Гі де Мопассан у французькій літературі, А. Чехов — у російській, М. Коцюбинський і О. Кобилянська — в українській.

Імпресіонізм в музиці виявився у відтворенні настроїв, що набувають значення символів, тонких психологічних нюансів, тяжіння до поетичної пейзажної програмності. Йому притаманні витончена фантастика, поетизація старовини, екзотика, інтерес до тембрової і гармонічної барвистості (К. Дебюссі, М. Равель, П. Дюк, М. де Фалья). Рисами імпресіонізму позначена творчість ряду видатних режисерів і акторів кін. 19 поч. 20 ст.: у Франції — режисер А. Антуая; в Італії — актори Е. Дузе, Е. Цаккош; в Німеччині — А. Моїссі, М. Реінгардт; в Росії — Ф. Комісаржевський, П. Орленев.

Символізм — напрям у європейській літературі та мистецтві кінця 19 поч. 20 ст. Ґрунтувався на ідеалістичній філософії. Виступаючи з проповіддю індивідуалізму і містицизму та уявляючи світ як непізнавану "вищу реальність", відобразити яку можна тільки приблизно, символічно (див. Символ), представники С. відмежовували л-ру й мистецтво від сусп. завдань. С. мав великий діапазон різноманітних відтінків. У літературі С. відзначався підкресленою увагою до формальних шукань, що виявлялося в ускладненості образних асоціацій: для символістів слово — натяк, а образ — загадка. Основоположниками С. були франц. письменники П. Верлен, почасти А. Рембо, С. Малларме та ін. У 80-х рр. С. поширився в ряді ін. країн — Німеччині, Бельгії, Австрії, Польщі. Починаючи з 90-х рр. прихильниками і виразниками С. у Росії стали (під значним впливом реліг.-містичної філософії В. С. Соловйова) різні за спрямуванням і

значенням письменники: В. Брюсов, К. Бальмонт, О. Блок, А. Белий, Д. Мережковський, З. Гіппіус, Ф. Сологуб, Вяч. Іванов. Пізніше деякі з них, зокрема В. Брюсов і О. Блок, відійшли від С. В укр. л-рі С. не став чітко вираженим, сформованим напрямом, хоч елементи його помітні у творчості М. Вороного, М. Філянського, Г. Чупринки, В. Пачовського. Вплив С. відчутний пізніше у творах представників літ.-мистецького угруповання "Музагет", у поезії О. Слісаренка, Я. Савченка, В. Ярошенка. В образотворчому мистецтві, переважно в живописі та графіці, С. позначився в кін. 19 — на поч. 20 ст. на творчості художників П. Пюві де Шаванна, М. Дені, Г. Моро (Франція), Ф. Штука, М. Клінгера, Г. Клімта (Німеччина), А. Бекліна, Ф. Ходлера (Швейцарія). У рос. мистецтві символістичні тенденції властиві творчості В. Борисова-Мусатова, частково М. Врубеля та М. Реріха, особливо художників, які входили до об'єднання "Блакитна троянда" (П. Кузнецов, М-Сапунов та ін.) і литовського художника М. Чюрльоніса. Вплив С. позначився на творчості українських художників Ю. Михай-ліва і П. Холодного. В театральному мистецтві С. виявився, насамперед, у виставах за творами М. Метерлінка, Г. Ібсена, Е. Верхарна, Г. фон Гооґмансталя, С. Виспянсько-го, Г. Гауптмана, Л. Андреева, О. Блока, О.Олеся. Вони вирішувалися здебільшого як ірраціональні, часом містичні. Великого значення надавалося символічним декораціям, грі освітлення, музиці тощо. На рос. сцені С. позначився на таких виставах МХТ, як "Життя людини", "Анатема" Л. Андреева, "Синій птах" М. Метерлінка; на українській — в Театрі Миколи Садовського і "Молодого театру" у виставах "Драматичні етюди" О.Олеся та ін. Г. М. Сивокінь.